

23.10.2023

Asia/4

§ 34

Maahanmuuton ja kotoutumisen tilannekatsaus: Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman sekä Helsingin kaupungin kotouttamisohjelman toteutusten eteneminen

HEL 2023-012366 T 07 01 03

Päätös

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto merkitsi tiedoksi katsauksen Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman sekä Helsingin kaupungin kotouttamisohjelman toteutusten etenemisestä.

Käsittely

Asian käsittelyn aikana kuultavana oli maahanmuuttojohtaja Glenn Gassen.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Glenn Gassen, maahanmuuttojohtaja, puhelin: 310 29151
glenn.gassen(a)hel.fi
Leena Pellilä, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36134
leena.pellila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin työ- opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman (2022-2025) seuranta 05.2022-05.2023
- 2 Helsingin kotouttamisohjelman 2022-2025 seuranta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Helsingin kaupungin tavoitteena on olla houkutteleva ja vetovoimainen niin kansainvälisille osaajille ja heidän perheilleen kuin muualta Suomesta muuttaville.

Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelma (2022–2025) tukee kaupunkistrategian ja siihen perustuvien elinkeinopolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Toimenpideohjelmasta on nostettu esiin viisi tavoitetta kaupunkikonsernin päätavoitteeksi. Kaikissa päätavoitteissa on ollut positiivista kehitystä ja vuoteen 2025 mennessä odotetaan, että suurin osa tavoitteista saavutetaan. Työperusteisen maahanmuuton tavoitteiden toteutumista edistetään myös valtion ja suurten kaupunkien yhteistyöllä.

Kaupunkistrategian mukaan Helsinki haluaa olla yhdenvertainen ja kansainvälinen kaupunki. Voimassa oleva laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) edellyttää kuntaa laatimaan kotouttamisohjelman. Sen tarkoitus on edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Ohjelma ei siten kata kaikkea sitä työtä, jota kaupungin eri toimialoilla tehdään kotoutumisen edistämiseksi ja joka on jo vakiintunut ja valtavirtaistunut osaksi kaupungin palveluja. Ohjelmaan nostetut toimenpiteet ovat valtaosin käynnistyneet. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti kaikkien toimialojen yhteistyöhön edistää kotoutumista, ja kotoutumislain kokonaisuudistus tarjoaa tähän hyvän lähtökohdan.

Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman sekä Helsingin kaupungin kotouttamisohjelman toteuttamista seurataan säännöllisesti ja raportoidaan kaupunginhallituksen elinkeinojaostolle.

Maahanmuuton tilannekuva

Muuttoliike Helsinkiin

Suomeen muutetaan pääasiassa työn ja perhesiteiden perusteella. Myös opiskeluperusteinen maahanmuutto on kasvanut. Työperusteisten ensimmäisten oleskelulupien osuus kaikista oleskeluluvista on kasvanut etenkin vuodesta 2020. Vuonna 2022 noin puolet Helsinkiin sijoituvista työperusteisista oleskeluluvista perustui osaratkaisua edellyttävään työntekoon ja vajaa 40 % erityisasiantuntijan tehtäviin.

Vieraskielisten kotimainen nettomuutto on jakautunut siten, että Helsinki on saanut muuttovoittoa suurimmasta osasta Suomea, mutta menettänyt vieraskielisiä, samoin kuin kotimaankielisiä, etenkin Espooseen ja Vantaalle sekä osin muihin Uudenmaan kuntiin.

Turvapaikanhakijoiden määrät ovat olleet Suomessa pieniä sitten vuoden 2016 ensimmäisten kuukausien. Vuoden 2023 ensimmäisten kahdeksan kuukauden aikana turvapaikkaa Suomesta on hakenut 1 547 aikuista henkilöä, joista 220 Venäjältä.

23.10.2023

Asia/4

Ukrainasta lähtemään joutuneita ja Suomesta tilapäistä suojelua hake-neita on Maahanmuuttoviraston tietojen mukaan ollut 24.9.2023 men-nessä 63 809. Helsingissä voidaan eri lähteiden perusteella arvioida olevan noin 2 700 sotaa paennutta Ukrainan kansalaista. Tilapäisen suojelun piirissä olevat ovat voineet hakea Suomesta kotikuntaa, kun 12 kuukauden aikaraja on täyttynyt. Helsingin ukrainalaisväestö on kasvanut noin tuhanteen henkilöön (tilanne 9/2023). Heistä noin kol-mannes on lapsia ja nuoria, aikuisista ukrainalaisista selvä enemmistö on naisia.

Ulkomaalaistaustaista tai vieraskielistä väestöä ja sen väestöosuutta kasvattavat ulkomainen ja kotimainen muuttoliike sekä kuolleisuutta suurempi syntyvyys, joka on myös ns. kantaväestöön verrattuna kor-keammalla tasolla. Helsingin väestö on vuodesta 2000 kasvanut 108 554 henkilöllä. Tästä kasvusta ulkomaalaistaustaisten määrän kasvun osuus on 83 % (vieraskielisten 84 %). Ilman ulkomaalaistaustaisen tai vieraskielisen väestön kasvua koko Suomen ohella myös Helsingin vä-kiluku olisi pienentynyt.

Vieraskielisten määrä ja väestöllinen huoltosuhde

Helsingin väestön ikääntymisen seurauksena väestöllinen huoltosuhde heikkenee lähivuosina. Koska ulkomaalaistaustainen tai vieraskielinen väestö koostuu suureksi osaksi työikäisistä ihmisistä, he tasapainotta-vat kaupungin huoltosuhdetta. Tuoreen vieraskielisen väestön ennus-teen mukaan työikäisten vieraskielisten määrä myös jatkaa muuttoliik-keen ja syntyvyyden seurauksena kasvuaan myös lähitulevaisuudessa siinä missä työikäinen työvoima kotimaankielisten osalta pienenee paitsi suhteellisesti myös absoluuttisesti.

Tuoreen Uudenmaan maakunnan vieraskielisen väestön ennusteen mukaan vieraskielinen väestö siis jatkaa sekä absoluuttista että suh-teellista kasvuaan Helsingissä. Vuonna 2040 vieraskielisiä (tai ulko-maalaistaustaisia) arvioidaan olevan pääkaupungissa noin 206 000. Tällöin noin neljäsosa heistä olisi Suomessa syntyneitä. Vuoteen 2030 mennessä vieraskielisten väestöosuuden ennustetaan nousevaan noin 22 prosenttiin Uudellamaalla. Helsingin osuus pääkaupunkiseudun vie-raskielisistä tai ulkomaalaistaustaisista jatkaisi puolestaan laskuaan niin, että vuonna 2040 se olisi 43 % ja Uudenmaan vieraskielisestä väestöstä 37 %.

Työperusteisen maahanmuuton kasvu ja kestävä väestökehitys

Kun tarkastellaan työvoimapula-ammatteja Helsingissä siten, että suh-teutetaan tietyn ammattiryhmän avoinna olevat työpaikat saman am-matin työttömänä oleviin työnhakijoihin, esiintyy työvoimapulaa erityi-sesti seuraavissa ammattiryhmissä (tilanne 7/2023): lähihoitajat, sai-

raanhoitajat, lastentarhanopettajat, muut ohjelmisto- ja sovelluskehittäjät, kodinhoitajat (kotipalvelutoiminta) sekä vartijat.

Kansainvälisten erityisasiantuntijoiden houkuttelu tukee Helsingin tärkeimpien kasvuyritysten ja yhteisöveronmaksajien kasvun mahdollisuuksia. Helsingin kasvuyrityksille on kriittisen tärkeää löytää oikeat huippuosaajat, jotka vaikuttavat merkittävästi liiketoiminnan kasvuun. Monet johtavat yritykset, kuten Facebook, Microsoft ja Supercell, korostavat huippuosaajien merkitystä. Yrityksen henkilöstö luo ajan myötä älyllistä pääomaa, mikä on keskeinen tekijä yrityksen kilpailukyvyille ja menestykselle.

Helsingillä on vahvat edellytykset houkutella lisää työperusteisesti maahan muuttaneita alueelle. Vuodesta 2013 alkaen INSEAD Business School for the World, Portulans Institute ja Human Capital Leadership Institute ovat julkaisseet Global Talent Competitiveness Index -vertailua, joka mittaa maiden ja kaupunkien kasvua sekä veto- ja pitovoimaa globaalin työperusteisen liikkuvuuden näkökulmasta. Vuoden 2022 raportti vertailee 133 maan ja 75 kaupungin tilastotietoja ympäri maailman. Tällä hetkellä Suomen ja Helsingin sijoitukset ovat raportissa verrattain hyviä. Vuoden 2022 raportin mukaan Helsinki on globaalin osaajaliikkuvuuden suhteen maailman 8. kilpailukykyisin kaupunki. Tässä on huomattavissa nousua edelliseen kahteen vuoteen verrattuna, sillä vuoden 2021 raportissa Helsinki oli sijalla 10 ja vuonna 2020 sijalla 31. Vuoden 2022 raportissa myös Suomi maana sijoittuu sijalle 8.

Suomen ja Helsingin erityinen vahvuus on pitovoimassa. Helsinki on ollut pitovoimaa mittaavassa Retain-kategoriassa ensimmäisellä sijalla jo kahtena peräkkäisenä vuotena. Menestyksen taustalla korostuvat erityisesti vahva ja toimiva julkinen palvelujärjestelmä ja kestävä kehityksen periaatteet. Suomi menestyy myös osaamisen ja työelämän kehittämisen sekä sääntely-ympäristössä ja liiketoiminnan alueilla. Pistettä vahvistavat työntekijöiden oikeudet, ammattimainen yritysjohtaminen, sukupuolten välinen tasa-arvo ja teknologian käyttöönotto yrityksissä. Koulutuksen osalta on kuitenkin parannettavaa, sillä Suomen sijoitus elinikäisen oppimisen kategoriassa on vasta 22.

Helsingin kaupunki edistää proaktiivisesti työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteista maahanmuuttoa

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto 4/09.05.2022, 5. / 22 §, merkitsi tiedoksi katsauksen Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelmasta vuosille 2022–2025.

Helsingin kaupungin tavoitteena on houkutella sekä kansainvälisiä osaajia että muualta Suomesta muuttavia ja tehdä kaupungista entistä vetovoimaisempi. Tämän saavuttamiseksi kaupunki tukee aktiivisesti

yrittäjiä, yrityksiä ja työntekijöitä alueelle saapumisessa ja asettautumisessa. Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelma (2022–2025) tukee kaupunkistrategian ja siihen perustuvien elinkeinopolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Toimenpideohjelma konkretisoi Helsingin tavoitteet kansainvälisten osaajien ja yritysten houkuttelussa sekä alueelle sitouttamisessa vuosille 2022–2025, esittäen keskeiset toimenpiteet, mittarit ja aikataulut niiden saavuttamiseksi.

Kaupunkikonsernin päätavoitteet toimenpideohjelmassa

Toimenpideohjelma on nostettu esiin viisi tavoitetta kaupunkikonsernin päätavoitteeksi. Toimenpideohjelman toteutumista koordinoi ja sen seurannasta vastaa kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuuttoyksikkö. Ohjelman päätoimenpiteet ja niiden eteneminen on kuvattu lyhyesti alla. Kattavampi esitys toimenpiteistä ja niiden seurannasta on sisällytetty liitteeseen (liite 1).

1. Helsinki vahvistaa tunnettuttaan ja mainettaan potentiaalisena kotikaupunkina kansainvälisille osaajille, yrityksille ja sijoittajille.

Kaupunkikonsernin ensimmäinen päätavoite koskee Helsingin kansainvälisen tunnettavuuden ja maineen vahvistamista. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa Helsinki on yhä useamman kansainvälisen osaajan, yrityksen ja sijoittajan potentiaalinen kotikaupunki.

Tavoitteessa edistymistä mitataan Helsingin sijoituksella Global Talent Competitiveness Index -vertailun houkuttelu (Attract) -kategorian kärkikymmenikköön. Helsingin kokonaissijoitus tuoreimmassa vuoden 2022 raportissa on verrattain hyvä, mutta houkuttelukategoriassa Helsinki ei ole vielä saavuttanut sijaa kärkikymmenikössä. Sen sijaan Suomi maana sijoittuu tässä asteikossa jo sijalle 9.

Toimenpideohjelman ensimmäisenä seurantavuonna Helsingin tunnettututta ja mainetta on kasvatettu kytkemällä osaajien ja yritysten houkuttelutoimet osaksi Helsingin omaa kansainvälistä brändityötä. Helsinki-brändin tueksi on rakennettu ja otettu käyttöön kokonaisvaltainen markkinoinnin ja myynnin toimintamalli, jossa kansainvälisten osaajien ja yritysten houkutteluun, maahantuloon ja alueelle sitouttamiseen liittyvät toimenpiteet on tuotu yhteen. Toimintamallilla tuetaan Helsinkiin sijoittuvien osaajien ja yritysten katkeamattomien palvelupolkujen rakentamista houkuttelusta aina maahantulo- ja asettautumisprosessin eri vaiheisiin. Helsinki-brändin sisältöjen yhtenäistämisen tueksi brändin markkinointilinjaukset päivitettiin vuonna 2022, ja Helsingin kansainvälistä näkyvyyttä ja löydettävyyttä on parannettu kehittämällä digitaalisten kanavien jatkuvaisuuteista houkuttelumarkkinointia sekä panostamalla verkosto- ja ekosysteemyöhön. Helsingin kansainvälisen

23.10.2023

Asia/4

tunnettuuden ja maineen kehittymisen säännöllinen seuranta ja analyysityö on käynnistetty.

2. Helsinki toimii kumppanina yrityksille ja työnantajille sekä houkuttelee aktiivisesti alueelle erityisesti työvoimapula-aloilla työskenteleviä kansainvälisiä asiantuntijoita ja eri alojen yrityksiä ja sijoittajia.

Toimenpideohjelman toinen kaupunkikonsernin päätavoite nostaa esiin kaupungin roolin yritysten ja työnantajien kumppanina sekä kansainvälisten osaajien, yritysten ja sijoittajien alueelle houkuttelijana. Tavoitteessa edistymistä mitataan työ- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton kokonaisvolyymin kasvulla kaksinkertaiseksi vuoteen 2030 mennessä (vuositasolla yli 33 000). Tavoitteeseen ei olla vielä päästy, vaikka ensimmäisten työperusteisten oleskelulupahakemusten määrässä onkin viime vuosina ollut kasvua. Vuonna 2022 määrä oli jo 20 961. Pitkällä aikavälillä työlupahakemusten määrän odotetaan jatkavan kasvuaan väestön ikääntymisen vuoksi. Kasvuun vaikuttavia tekijöitä ovat myös yritysten aktiivisuus sekä kansalliset toimenpiteet.

Tähän päätavoitteeseen vastataan muun muassa toteuttamalla kohdennettuja houkuttelukampanjoita erityisesti työvoimapula-aloilla työskentelevien ulkomaisten asiantuntijoiden sekä kaupungin kasvun ja elinvoiman kannalta tärkeiden yritysten ja sijoittajien Helsinkiin saamiseksi. Vuosien 2022–2023 aikana Helsinki Partners on toteuttanut Helsinki Exposed -houkuttelukampanjan kansainvälisen rekrytoinnin yhteistyöpilottina alueen työnantajien kanssa. Kampanjassa mukana olleet työnantajat (kuten Futurice, Nordea, Metso Outotec, Rovio, Supermetrics, VTT sekä Aalto-yliopisto ja Helsingin yliopisto) kertoivat hakijalukujensa nousseen kampanjan ansiosta, ja monet ovat olleet mukana kaikilla kolmella kampanjakierroksella. Houkuttelukampanjatoimintaa kehitetään yrityksiltä ja työnantajilta saadun palautteen perusteella.

Lisäksi vuosina 2022–2023 Helsinki Partners on tuottanut jatkuvaa mainontaa sosiaalisessa mediassa, tuottanut yrityksille materiaalia osaajien houkuttelun tueksi, aloittanut vaikuttajayhteistyön sekä Helsinki-uutiskirjeen kansainvälisille osaajille.

3. Helsingistä sijoittumispaikkana kiinnostuneiden kansainvälisten osaajien, yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä alueelle asettuminen on nopeaa ja sujuvaa, ja yhä useampi osaaja ja yritys jää pysyvästi alueelle.

Toimenpideohjelman kaupunkikonsernin kolmas päätavoite nostaa valokeilaan Helsingin tarjoamat alueelle asettautumista tukevat ja pitovoimaa parantavat palvelut.

Tässä kokonaisuudessa Helsingin kaupunki on jo päässyt toimenpideohjelmaan kuvattuun tavoitteeseensa sille kirjatun päämittarin mukaisesti, sillä osaajien ja perheiden alueelle asettautumisen kannalta keskeiset neuvonta- ja viranomaispalvelut ovat jo saatavilla saman katon alta yhdellä asiointikäynnillä, ja Helsingistä sijoittumispaikkana kiinnostuneet ulkomaiset yrittäjät ja startupit saavat henkilökohtaista soft landing -palvelua enintään 14 vuorokauden vasteajalla.

Tavoitteeseen on vastattu kehittämällä asettautumisen palveluiden kokonaisuutta. Maahantulon alkuvaiheen neuvonta- ja viranomaispalvelut keskittävän International House Helsingin (IHH) palveluntarjontaa on kehitetty entisestään tarvelähtöisesti sekä lisätty asiakkaiden mahdollisuuksia etä- ja oma-asiointiin. IHH:ssa on kuukausittain yli 4000 asiakaskäyntiä ja asiakkaista 78 % on palveluun tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä.

Seurantakauden aikana IHH:n toiminnan yhteyteen on kytketty uudenlainen Helsinkiin muuttoa suunnitteleville avainasiakasryhmille kohdennettu maahantuloa edeltävän vaiheen neuvontapalvelu maahanmuuttoprosessin ja asettautumisen tueksi. Tämä ennakkovaiheen neuvontapalveluiden kokonaisuus tuotetaan monitoimijaisesti kaupunginkanslian elinkeino-osaston, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, International House Helsingin ja muiden kumppaneiden yhteistyönä.

Palveluihin kuuluvat ryhmämuotoiset Newcomer Information Session -etäneuvontatilaisuudet, joissa käsitellään muun muassa pääkaupunkiseudulle muuttamiseen ja alueelle asettautumisen sekä elämiseen liittyviä seikkoja. Lisäksi palveluissa tarjotaan henkilökohtaista relokaatio-neuvontaa pääkaupunkiseudulle työperusteisesti kohdistuvaan muuttoon liittyvissä kysymyksissä, päiväkotij- ja kouluneuvontaa Helsinkiin muuttaville tai muuttoa suunnitteleville kansainvälisille perheille, sekä matalan kynnyksen työnhakuneuvontaa kansainvälisille henkilöille ja opiskelijoille, jotka etsivät töitä pääkaupunkiseudulta. Osana ennakkovaiheen neuvontapalveluita tarjotaan myös Startup soft landing -palvelua Helsingistä sijoittumispaikkana kiinnostuneille kansainvälisille kasvuyrittäjille liiketoimintansa tuomisessa Suomeen ja pääkaupunkiseudulle. Startup soft landing -palvelu tarjoaa ulkomaisille startup-yrittäjille ja -tiimeille tukea yritystoiminnan käynnistämisessä ja kehittämisessä sekä alueen yritysesysteemiin kiinnittymisessä.

4. Kaupungin englanninkielisten palveluiden ja viestinnän määrä kasvaa ja asiakaslähtöisyys ja laatu paranevat.

Helsingin kaupunki tavoittelee toimenpideohjelman avulla englanninkielisten palveluiden ja viestinnän kehittämistä ja määrän kasvattamista sekä asiakaslähtöisyyden ja laadun paranemista. Tavoitteen saavutta-

mista mitataan sillä, ovatko kansainvälisten osaajien ja yrittäjien houkutteluun liittyvät asiakasrajapinnat toimialasta riippumatta tarjolla englanniksi ja onko englanninkielisiä päivähoito- ja koulupaikkoja saatavilla riittävästi ympäri vuoden. Tällä hetkellä kaupunki on edistynyt tavoitteessaan, sillä IHH:n tuottamat palvelut kuten ennakkovaiheen neuvontapalvelut ja ensivaiheen asettautumispalvelut ovat tarjolla englanniksi, kuten myös Helsinki Partnersin tuottamat kampanjat ja materiaalit. Myös kaupungin tuottamaa muuta omaa sisältöä löytyy yhä enemmän englanniksi.

Kaupungin omien verkkosivujen, hel.fi -sivuston, englanninkielistä sisältöä on kehitetty ja Welcome Helsinki- sekä InfoFinland-sivustojen päivittämiseen ja asiakaslähtöiseen kehittämiseen on panostettu erityisesti toimenpideohjelman seurantakauden aikana. Myös kansainvälisten osaajien ja perheiden viestinnällisten tarpeiden tarkasteluun kiinnitetään erityistä huomiota ja kohderyhmän saavuttamista kehitetään vuoden 2023 aikana monikielisen viestinnän selvitystyön avulla. Englanninkielisiä päivähoito- ja koulupaikkoja on ollut riittävästi saatavilla ympäri vuoden seurantakauden aikana, ja kansainvälisiä perheitä tuetaan sopivien paikkojen löytämisessä.

Helsingissä englanninkielinen varhaiskasvatus järjestetään yksityisissä päiväkodeissa, joissa on yhteensä noin 1060 englanninkielistä varhaiskasvatuspaikkaa. Pääsy englanninkieliseen koulutukseen kesken lukuvuoden on mahdollistettu, ja tällä hetkellä englanninkielisessä perusopetuksessa on kaupungin kouluissa 534 oppilasta, yhteistyökouluissa n. 200 oppilasta ja englanninkielisiä lukiokoulutuspaikkoja n. 520. Tämän lisäksi englanninkielistä opetusta on Helsingissä International School of Helsingissä sekä European School of Helsingissä. Koulupaikkojen lukumäärä on kasvanut tasaisesti sekä perusasteella että toisella asteella viime vuosina ja tulevaisuudessa paikkojen määrää tullaan edelleen kasvattamaan. Tähän mennessä koulupaikat ovat riittäneet sekä englanninkielisessä varhaiskasvatuksessa että kouluissa. Tulevaisuudessa tilanteen kehittymistä seurataan.

5. Vieraskielisten työntekijöiden ja harjoittelijoiden määrä ja osuus kaupungin henkilöstöstä kasvavat.

Toimenpideohjelmaan on kirjattu tavoite kaupungin oman henkilöstön monimuotoistumisesta kasvattamalla vieraskielisten työntekijöiden ja harjoittelijoiden määrää. Tavoitetta mitataan sillä, onko vuoteen 2025 mennessä kaupungin vieraskielisen henkilöstön osuus koko henkilöstöstä noussut vastaamaan vieraskielisten väestöosuutta vuonna 2020 vastaavalle tasolle (eli noin 17 prosenttiin). Vuoden 2022 Helsingin kaupungin henkilöstöraportin mukaan, vaikka osuudessa on ollut hie- man kasvua (0,5 prosenttiyksikköä verrattuna edelliseen vuoteen), on

tavoitteeseen edelleen matkaa, sillä virallisesta henkilöstömäärästä vieraskielisten osuus on tällä hetkellä 9,7 prosenttia.

Kaupunki on käynnistänyt monia tavoitteeseen pääsyä edistäviä toimenpiteitä seurantakauden aikana, kuten kartoitustyön esteistä, joita kansainvälisten osaajien englanniksi palvelukseen ottamiselle ja työskentelylle on kaupunkiorganisaatiossa. Lisäksi panostetaan näiden esteiden poistamiseen kehittämällä työsuhteen aloitukseen ja perehdytykseen liittyviä materiaaleja, sekä esihenkilöiden ja työyhteisöjen vastaanottovalmiuksien valmennuskokonaisuuksia. Vieraskielisen työntekijän suomen ja ruotsin kielen oppimista työpaikalla tuetaan luomalla kaupunkiyhteinen toimintamalli kielikoulutusten toteuttamiseen työn ohessa toimialoilla ja liikelaitoksissa.

Seurantakauden aikana yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa on kehitetty eri toimialoilla ja kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden harjoittelupaikkojen määrän seuranta ja tilastointi on käynnistetty. Lisäksi henkilöstön ulkomailta rekrytoinnin edellytyksiä on selvitetty erityisesti työvoimapula-aloilla. Työvoiman saatavuuden strategisessa ohjelmaryhmässä mukana olevat sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sekä kaupunkiympäristön toimiala laativat kukin oman kansainvälistymisen suunnitelmansa vuoden 2023 aikana. Lisäksi sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ovat käynnistäneet ulkomailta rekrytoinnin pilottin.

Kotoutumisen tilannekuva

Väestörakenne

Vuoden 2022 lopussa Helsingissä oli 123 676 ulkomaalaistaustaista henkilöä. Heistä 100 212 oli syntynyt ulkomailla ja 23 464 Suomessa. Ulkomaalaistaustainen on henkilö, jonka molemmat vanhemmat, tai ainoa tiedossa oleva vanhempi, ovat syntyneet ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisten osuus kaupungin väestöstä oli 18,6 %. Vieraskielisiä eli rekisteröidyltä äidinkieleltään muita kuin suomen, ruotsin tai saamenkielisiä oli 121 684, ja heidän osuutensa väestöstä oli 18,3 %. Väestörakenne on muuttunut tällä vuosituhatluvulla vahvasti. Vuoden 2000 ulkomaalaistaustaisia oli vain 33 476 ja väestöosuus oli 6 prosenttia.

Helsinkiin on muutettu miltei kaikista maailman maista, mutta suuria taustamaa- tai kieliryhmiä on kuitenkin varsin vähän. Ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista selvästi suurimman ryhmän muodostavat ne, joilla taustamaa on Venäjä tai entinen Neuvostoliitto. Virolaistaustaiset ovat yhä toiseksi suurin ryhmä, vaikka se onkin pienentynyt muutaman vuoden takaisista huippuluvuista (11 573 vuonna 2015). Muita suuria ryhmiä ovat somalialaistaustaiset, irakilastaustaiset, kiina-

laistaustaiset ja intialaistaustaiset. On syytä huomioida, että Ruotsista ja Virossa muuttaneiden lisäksi muualta Euroopan unionista Suomeen ja Helsinkiin muuttaneita on toistaiseksi ollut vähän.

Kielen mukaan tarkasteltuna suurimmat ryhmät ovat suuruusjärjestyksessä venäjänkieliset, somalinkieliset, vironkieliset, arabiankieliset, englanninkieliset ja kiinankieliset. Somalinkielisten ryhmää kasvattaa tähän kieliryhmään kuuluvien suurehko määrä ja osuus vieraskielisestä väestöstä Suomessa syntyneiden sukupolvessa. Venäjän- ja vironkielisten lapsista myös varsin monet rekisteröidään suomen- tai ruotsinkielisiksi.

Työllisyystilanne

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan ulkomailla syntyneiden 20–64-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste Helsingissä oli vuoden 2021 lopussa 57 % siinä missä se oli suomalaistaustaisilla 77 %. Vuodesta 2000 maahanmuuttajien työllisyystilanne on yleisesti ottaen parantunut, vaikka taloudelliset suhdanteet ja koronavirus ovatkin tuottaneet notkahduksia. Kotoutumisen edistämisen tehostumisen lisäksi tähän on vaikuttanut työperusteisen maahanmuuton määrän ja osuuden kasvu.

Työllisyystilanne vaihtelee selvästi eri taustamaiden mukaan, minkä taustalla on ennen muuta erilaisia muuttoperusteita. Maassaoloajan myötä työllisyystilanne kuitenkin paranee ja sukupuolten väliset erot taasoittuvat. Työllisyyden kasvu on vahvempaa naisilla kuin miehillä, ja erityisesti niissä taustamaaryhmissä, joissa lähtötaso on matala.

Lapset ja nuoret

Helsingin kaupunkistrategian mukaisesti Helsinki on maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia. Tavoitteena on, että polku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle toimii sujuvasti. Lasten ja nuorten ikäluokissa ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on korkeampi kuin aikuisväestössä. Entistä suurempi osa varhaiskasvatus- ja kouluikäisistä ulkomaalaistaustaisista on Suomessa syntyneitä.

3–6-vuotiaiden ikäluokassa varhaiskasvatukseen osallistuminen on miltei yhtä yleistä vieraskielisillä lapsilla (83 %) kuin kotimaankielisillä lapsilla (85 %). Ero on suurempi 1–2-vuotiaiden ikäryhmässä, mutta niin kotimaankielisten kuin vieraskielisten lasten osallistumisaste varhaiskasvatuksessa on kymmenen viime vuoden aikana kasvanut selvästi. Vuonna 2022 puolet Helsingin 1–2-vuotiaista vieraskielisistä lapsista osallistui varhaiskasvatukseen (kotimaankielisistä 63 %).

Vieraskielisten oppilaiden määrä ja osuus kaikista oppilaista ovat kasvaneet melko tasaisesti kaikilla oppiasteilla. Vieraskielisten oppilaiden osuus kaupungin järjestämässä perusopetuksessa oli 23 % vuonna 2022. Heistä somalinkielisiä oli noin viidennes (21 %). Toisella asteella osuus oppilaista on suurempi ammatillisessa koulutuksessa (29 %) kuin lukiokoulutuksessa (17 %). Arabiankieliset ovat ammatillisessa koulutuksessa suurin yksittäinen vieraskielisten kieliryhmä, lukiokoulutuksessa venäjänkieliset.

Suomalaistaustaiset nuoret ovat ulkomaalaistaustaisia useammin suorittaneet 25–29-vuotiaana perusasteen jälkeisen tutkinnon, mutta korkea-asteen tai keskiasteen tutkinto on myös useimmilla Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla naisilla (82 %) ja miehillä (73 %). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on maahanmuuton toisessa sukupolvessa noussut selvästi vuodesta 2015.

Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien vieraskielisten nuorten osuus on laskenut selvästi kymmenen viime vuoden aikana, mutta osuus (16 %) on kuitenkin yhä selvästi korkeampi kuin saman ikäluokan kotimaankielisillä nuorilla (6 %).

Kouluterveyskyselyn perusteella harvemmillä ulkomaalaistaustaisella lapsella ja nuorella on jokin viikoittainen harrastus suomalaistaustaisiin verrattuna. Erityisesti ulkomaalaistaustaisten tyttöjen liikkuminen ja muu harrastaminen on muihin ryhmiin nähden vähäistä. Ulkomaalaistaustaisten mielestä harrastukset ovat useammin liian kalliita ja mahdollisuudet harrastaa sijaitsevat liian kaukana. Pienituloisuus onkin huomattavasti yleisempää ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten perheissä.

Helsingin kaupunki edistää kotoutumista peruspalveluiden lisäksi valittujen painopisteiden mukaisesti

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto hyväksyi 9.5.2020, § 21, Helsingin kaupungin kotoutumisen edistämisen painopisteet vuosille 2022–2025, joka on kotoutumislain (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010) kunnalta edellyttämä kotouttamisohjelma. Ohjelmalle on asetettu ohjausryhmä ja toimenpiteiden edistymistä seurataan puoli-vuosittain.

On tärkeää huomioida, että väestön moninaistuminen ja kotoutumisen edistäminen koskettavat kaikkia kaupungin toimialoja ja palveluja. Ohjelma ei siten kata kaikkea sitä työtä, jota kaupungin eri toimialoilla tehdään kotoutumisen edistämiseksi ja joka on jo vakiintunut ja valtavirtaistunut osaksi kaupungin palveluja. Ohjelmaan on valittu yhdessä toimialojen kanssa keskeiset ja ajankohtaiset kehittämiskohteet strate-

giakaudelle 2022–2025. Toimenpiteiden toteuttamista on tuettu myös erillisellä kotoutumisen tuen määrärahalta.

Ohjelman päätoimenpiteet ja niiden eteneminen on kuvattu lyhyesti alla. Kattavampi esitys toimenpiteistä ja niiden seurannasta on sisällytetty liitteeseen (liite 2).

Ohjelma koostuu kolmesta temaattisesta painopistealueesta: 1) työllisyys ja työvoima, 2) lapset, nuoret ja perheet sekä 3) asuinalueet ja yhteisöllisyys. Lisäksi on tunnistettu läpileikkaavia teemoja, jotka liittyvät kaikkien toimialojen ja palvelujen toimintaan: monikielisen ja –kanavaisen viestinnän kehittäminen, tiedon ja tutkimuksen merkittävä rooli päätöksenteossa, kumppanuuksien hakeminen ja hyödyntäminen, edunvalvonta ja sekä kansainvälinen yhteistyö.

Työllisyys ja työvoima

Helsingin tavoitteena on nostaa työllistymisen todennäköisyyttä ja työllisyysastetta kaikin kaupungilla käytettävissä olevin keinoin. Organisaatorisesti tähän hyvät edellytykset tarjoaa tilanne, jossa kaupunki vastaa työllisyyspalveluista jo nyt työllisyyden kuntakokeilun puitteissa ja pysyvästi vuoden 2025 alusta, jolloin kaupungin vastuulle tulevat myös työnantajapalvelut.

Tavoitteena on, että ulkomaalaistaustaiset helsinkiläiset työllistyvät nykyistä useammin ja kestävämmiin omaa osaamistaan vastaaviin tehtäviin. Huomiota kiinnitetään myös työvoiman ulkopuolella oleviin työikäisiin, niin että he pystyvät kehittämään ja ylläpitämään työelämävalmiuksiaan, vaikka työllistyminen ei olisikaan heti ajankohtaista johtuen esimerkiksi vanhempainvapaasta. Näitä tavoitteita tukee myös se, että Helsingin kaupungin työntekijöistä ulkomaalaistaustaisia on kaupungin väestöä paremmin vastaava osuus.

Työllisyyspalveluissa kotoutujien osaamisen tunnistamista ja tunnistamista edistetään mm. erikoistuneella alkukartoituksella sekä systemaattisella ohjauksella keski- ja korkea-asteen osaamis- ja ammattitaitokartoituksiin, kuten esimerkiksi Metropoliaan, Helsingin yliopistoon ja ammatillisiin oppilaitoksiin. Horeca-alan kotoutujien työllistymisen tavoitteajaksi on asetettu kuusi kuukautta asiakkuuden alusta.

Vuoden 2025 alussa voimaan astuvassa kotoutumislaisissa kiinnitetään erityistä huomioita työvoiman ulkopuolella olevien lapsia kotonaan hoitaviin vanhempien mahdollisuuteen kotoutua. Helsingissä onkin jo pitkään kehitetty toimintoja, joihin lapsiaan kotona hoitavien vanhempien olisi helppo osallistua yhdessä lasten kanssa. Suomen kielen kurssit pienten lasten kotivanhemmille (KOTIVA) ovat jo vakiintunut osaksi työväenopiston tarjontaa. Kursseja järjestetään lähipalveluina eri puolil-

la Helsingiä ja opetuksen ajaksi on järjestetty lastenhoito. Lisäksi lain-säädäntöuudistusta ennakoiden työllisyyspalvelut yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden toimialan kanssa toteuttavat TEM-rahoitteisen Hyvä alku Helsingissä -pilotin, joka kehittää työvoiman ulkopuolisten, erityisesti kotivanhempien kotoutumispalveluita.

Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset ovat oikeutettuja työllisyyspalveluihin. Helsingin työllisyyspalveluihin on perustettu erillinen, määräaikainen tiimi tarjoamaan kohderyhmän tarpeiden pohjalta räätälöityä palvelua, kuten esimerkiksi ukrainankielistä työnhakuneuvontaa ja tietoa koulutus- ja työmahdollisuuksista.

Lapset, nuoret ja perheet

Helsingin tavoitteena on, että kaikilla helsinkiläisillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvatukseen, koulutukseen ja työelämään. On tärkeää, että jokaisella lapsella ja nuorella on tunne kuulumisesta sekä oppimis- että lähiyhteisöön ja mahdollisuus osallistumiseen ja mielekkäseen tekemiseen. Myös perheiden tilanne tulee huomioida, niin että ne saavat tarvittaessa tukea vanhemmuuteensa ja hyvinvointiinsa.

Helsingissä käynnistettiin edellisellä strategiakaudella Monikielinen ohjaaja -malli, jota ollaan vakiinnuttamassa osaksi kasvatuksen ja koulutuksen perustoimintaa. Päiväkodeissa, peruskouluissa, lukioissa, Stadin AO:ssa ja ruotsinkielisessä palvelukokonaisuudessa toimii 54 monikielistä ohjaajaa, jotka toimivat sekä oppijoiden, oppimisyhteisön että perheiden kanssa. He antavat huoltajille tietoa suomalaisesta kasvatuksesta ja koulutusjärjestelmästä, päiväkodin ja koulun toimintatavoista sekä huoltajan roolista oppijan opintojen tukemisessa.

Peruskouluissa on käynnistetty Vanhemmat mukaan -toimintamalli, jossa vanhemmat opiskelevat koulussa kotoutumisopintoja ja tutustuvat koulun toimintaan lasten oppitunneilla. Pienten lasten hoito on järjestetty opintojen ajaksi. Syksyllä 2023 toimintaa on neljässä peruskoulussa.

Kielitietoinen pedagogiikka ja monikielisyyden hyödyntäminen parantavat oppimistuloksia ja sen edellytyksiä. Antirasistista työtettä vahvistetaan säännöllisillä koulutuksilla varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä toisella asteella. Myös nuorisopalveluissa on toteutettu koko henkilökunnalle antirasistisen nuorisotyön koulutusprosessi.

Asuinalueet ja yhteisöllisyys

Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa asuinalueet eivät eriydy ja jossa kaikilla on mahdollista elää turvallista ja viihtyisää elämää. Kotouttamisohjelma tukee osaltaan tätä tavoitetta painottaessaan osalli-

suuden edistämiseen, hyvien väestösuhteiden ylläpitämiseen sekä alueellisten palveluiden kehittämiseen. Tavoitteena on, että kaikilla helsinkiläisillä on taustastaan riippumatta yhdenvertaiset osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet ja eri väestöryhmien välillä on vuorovaikutusta.

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin mukaisesti kaupunki viestii alueilla monikielisesti ja monikanavaisesti kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Työvälineeksi on laadittu sekä monikielisesti että selkosuomella ”Miten voin osallistua ja vaikuttaa kaupungissamme?” -esitekokonaisuus ja toteutettu kaupunkilaiskeskustelutilaisuuksia Suomeen muuttaneiden saavuttamiseksi. Kirjasto- ja palveluiden Demokratiakahvila -hankkeen kohderyhminä ovat ensisijaisesti somalin-, arabian-, kurdin-, venäjän- ja vironkieliset Itä-Helsingin asukkaat, ja tavoitteena on, että asukkaat tunnistavat vaikuttamismahdollisuudet alueellaan. Osallisuutta edistetään myös siten, että kaupungin palvelut ovat hyvin saavutettavissa kaikilla kaupungin alueilla. Tähän pyritään esimerkiksi huomioimalla kielelliset tarpeet viestinnässä.

Kaupunkiuudistusalueilla toteutettavassa Moniääninen Helsinki -hankkeessa on tarjottu kaupungin henkilöstölle koulutusta polarisatiostrategiseen malliin, jossa tavoitteena on purkaa vastakkainasetteluja. Hanke on järjestänyt myös vanhempien keskusteluryhmiä.

Helsinki valmistautuu uudistuvaan kotoutumislakiin

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) astuu voimaan vuoden 2025 alussa. Lain keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa polkuja työelämään, tehostaa kotoutumisen edistämistä ja parantaa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien tavoittamista palveluihin. Lain kokonaisuudistuksessa päävastuu kotoutumispalveluista siirtyy kunnille, mikä tarjoaa Helsingille hyvän mahdollisuuden kehittää kotoutumista edistäviä palveluita kokonaisuutena ja edistää kaikkien työikäisten kotoutujien pääsyä työmarkkinoille.

Uuden kotoutumislain soveltamisala laajenee verrattuna nykyiseen, niin että myös työvoiman ulkopuolella oleville, ennen kaikkea kotihoidon tukea saaville, tulee tarjota kotoutumista edistäviä palveluita. Kunnille tulevia muita uusia tehtäviä ovat mm. yhteiskuntaorientaation järjestäminen sekä matalan kynnyksen ohjaus ja neuvonta kaikille maahantulon syistä riippumatta. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveystalviteista mutta niiden on myös määriteltävänä roolinsa kotoutumisen edistämässä. Laki myös velvoittaa monialaiseen yhteistyöhön kunnan ja hyvinvointialueen välillä.

23.10.2023

Asia/4

Helsingin valmistautumista muutokseen valmistellaan kaupunginkanslian elinkeino-osastolta käsin. Uudistus koskee kaikkia kaupungin toimialoja, ja erillinen valmistelutiimi tekee tiivistä yhteistyötä toimialojen kanssa. Valmistelutyö on kytketty TE-palvelut 2024 –uudistukseen.

Toimivalta

Hallintosäännön 8 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää maahanmuuttoa koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista.

Asian esittelee kokouksessa maahanmuuttojohtaja Glenn Gassen.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Glenn Gassen, maahanmuuttojohtaja, puhelin: 310 29151
glenn.gassen(a)hel.fi
Leena Pellilä, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36134
leena.pellila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin työ- opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman (2022-2025) seuranta 05.2022-05.2023
- 2 Helsingin kotouttamisohjelman 2022-2025 seuranta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginkanslia